

Fietspad door AWD van de baan

Een spannende soap in meerdere bedrijven. Jarenlange strijd eindelijk beslecht

Een mogelijk fietspad door de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) tussen ingang Oase en de Zandvoortselaan is al jaren een issue. Er zijn voor- en tegenstanders. Dankzij de niet aflatende inzet van Stichting Natuurbelang is het pad nu definitief van de baan. Een poging tot een beknopt historisch overzicht.

De aanleiding: ecoduct

Rond het jaar 2000 kwamen er plannen op tafel om de duinen van Zuid-Kennemerland te ontsnipperen middels natuurbruggen of ecoducten, om zo de Ecologische Hoofdstructuur (EHS, nu Natuurnetwerk) te verstevigen. De Zandvoortselaan, de spoorlijn en de Zeeweg zijn barrières voor overstekende dieren en middels een ecoduct kan de

kans op aanrijdingen aanzienlijk worden verkleind en kunnen populaties met elkaar worden verbonden. Hoewel dit dure projecten zijn, kon vrijwel geen enkele natuurliefhebber hier tegen zijn: dit kwam immers de natuur ten goede? In 2004 lanceert het Nationaal Park Zuid-Kennemerland hiervoor het eerste concrete idee: een natuurbrug bouwen over de Zandvoortselaan om zo AWD en

WOENSDAG 11 MAART 2009

REDACTIE@HAARLEMSEDAAGBLAD.NL **Reportage**

Pittige discussie over fietsen door natuurgebied, beoogd tracé blijkt ongeschikt

'Fietsen door de Waterleidingduinen? Waanzin'

DOOR MARCO KLAMMER
Voorafgevoerd - Er heeft geen fietspad door waterleidingduinengebied in de omgeving van de Zandvoortselaan en de Zeeweg. Dit is initiatief van Stichting Natuurbelang. Na een jarenlange strijd met de gemeente Haarlem en de provincie Noord-Holland is uiteindelijk een alternatief gevonden.

De komst van een recreatief fietspad is noodzakelijk, om subsidie te krijgen voor een natuurverbod over de Zandvoortselaan. Een goed plan, geen wild idee. Dit is initiatief van Stichting Natuurbelang en de provincie Noord-Holland is uiteindelijk een alternatief gevonden. Dit is initiatief van Stichting Natuurbelang en de provincie Noord-Holland is uiteindelijk een alternatief gevonden.

Voor één keer mag het, fietsen in de waterleidingduinen.

FOTO OES VAN DERHEI

Rest
Ten westen van Haarlem liggen twee kleine duintoppen, de Kennemerduinen en de Amsterdamse Waterleidingduinen, in twee gedeeltes door de Zandvoortselaan. De Waterleidingduinen lopen van de Zandvoortselaan tot de Zeeweg. In het eerste gebied mag je fietsen. In het tweede niet. Er is nu een wettelijke afsluiting van natuurorganisatie bijligt die dit is. Het is het enige gebied waar je mag fietsen, zonder dat er een natuurverbod is. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde.

Zandvoortselaan. Volgens de organisatie is nu verbod mogelijk voor de ontwikkeling van fiets en fiets. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde.

Geen noodzak
De taal wordt dat anders. Er is veel argument over de plannen, maar dat alles al een gelopen idee is. Maar al pratend, 'omschouwing' is 'woord en aantal' zijn. Volgens een ecoloog uit de taal is de brug niet nodig. Dit is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde. Het is een gebied met een hoge natuurwaarde.

den. Aan de ene kant van de Zandvoortselaan liggen er velden, aan de andere kant niet. Maar de herten zijn veldslag geen issue, het gaat om het fietsen. Het geplande fietspad kan de taal niet bedienen: het is geen route met grote meervoudige en er zijn te veel boogvervalde knoep in. 'Je kunt het gebied niet bereiken met de huidige fietspaden. Dit is misschien een langere route, maar je komt op het gebied niet uit', merkt iemand op. 'Als je het goed wilt doen, moet je een recreatief fietspad van Vogelesing maar strandpadij. Daar zitten mensen op te wachten.'

Alternatieven
Aan het start van de bijeenkomst neemt de discussie op een versnelling toe. 'Wat is de vraag?' vraagt het Zandvoortse raadslid Coes van Diersem. 'Jammer genoeg is dit pad ongeschikt voor een gezellig fietspad met de kinderen, geschikt voor een...'. 'We moeten denken aan de hoogste veiligheid'. 'Dat vindt de taal te pik voor woorden...'. 'Gaan we dan denken afgeven om dit mogelijk te maken? Wat is de vraag?' vraagt het Zandvoortse raadslid Coes van Diersem.

Kaart van het duint gebied met in rood het voorgestelde fietspad.

De plek bij de Zandvoortselaan waar het wildtoedicht moet komen.

FOTO MARCO KLAMMER

Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) met elkaar te verbinden. Dit project werd 'getrokken' door de provincie Noord-Holland. Om de nodige financiën bij elkaar te krijgen werden vele bronnen aangeboord, waaronder eigen middelen, rijksmiddelen en Postcodeloterij. In december 2008 laat de provincie weten dat aan een extra provinciale bijdrage van 1,9 miljoen euro voor het ecoduct de eis verbonden wordt van het aanleggen van een fietspad door de AWD. Aanleg van ecoduct en fietspad AWD worden nu dus aan elkaar gekoppeld. Dit tot verontwaardiging van veel natuurliefhebbers. Ook een subsidie uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) wordt alleen verstrekt als de bereikbaarheid van de kust wordt vergroot. Dit is voor de provincie een reden temeer om aanleg van een fietspad door de AWD te koppelen aan de bouw van het ecoduct. Omdat het de bedoeling is dat er ook recreanten over de natuurbrug heen mogen wordt dit ecoduct al snel 'recroduct' genoemd. De officiële naam luidt 'Natuurbrug Zandpoort'.

Klankbordgroep

In februari 2009 laten Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland (VWGZKL) en Duinbehoud in een gezamenlijk persbericht duidelijk horen tegen de koppeling van ecoduct met fietspad te zijn. In maart 2009 wordt in het kantoor van Waternet (beheerder AWD) een voorlichtingsmiddag georganiseerd voor vrijwilligers die actief zijn in de AWD en andere belanghebbenden. De voorzitter van de projectgroep recroduct vertelt dat er een fietspad is gepland door het noordoostelijke deel van de AWD. Alom zijn er vragen, die maar ten dele worden beantwoord. Er heerst grote ongerustheid bij velen die met de AWD begaan zijn: hoe kan het zo zijn dat Waternet kennelijk medewerking wil verlenen

aan dit plan, terwijl in alle beleidsplannen van de AWD staat dat dit gebied een wandelgebied is? Voorstanders zwakken de effecten van het plan af, want dit fietspad loopt immers slechts 'door de rand' van de AWD? Zo erg is dat toch niet? Tegenstanders zien met dit fietspad niet alleen een stuk duinbos en grijs duin verloren gaan, maar vrezen ook een toename in recreatiedruk en vooral ook dat er een precedent wordt geschapen in de AWD, dat immers sinds 1921 uitsluitend toegankelijk is voor wandelaars en juist daarvoor zo'n unieke zonerings heeft.

Omdat de projectgroep recroduct kennelijk wel aanvoelt dat dit een gevoelig onderwerp is, wordt op aandringen van de gemeente Amsterdam (eindverantwoordelijk voor de AWD) eind maart 2009 een klankbordgroep in het leven geroepen, met daarin vertegenwoordigers van diverse organisaties, zoals VWGZKL, Fietsersbond, wandelbond, Duinbehoud, IVN, KNNV, ruiters, golfclub, comité 'De wandelaar heeft geen fiets nodig' (lees: Harry Hobo, voorloper van Stichting Natuurbelang AWD), vrijwilligers AWD en omwonenden. De 'dienstwegvariant' wordt in deze klankbordgroep als vaststaand tracé gepresenteerd, wat meteen kwaad bloed zet. Al snel blijkt dat kritische geluiden in deze groep niet echt welkom zijn. Hans Vader (die er namens onze vogelwerkgroep in zit) geeft daarom zijn plaats aan Peter van Holland en de vertegenwoordigers van Natuurbelang, Duinbehoud en vrijwilligers AWD stappen op.

Het **DEBAT** in de Amsterdamsraadscommissie.

Foto: Harry Hobo

MASSAAL PROTEST tegen aanleg van een fietspad door de Waterleidingduinen. Foto: Harry Hobo

Alternatieve tracés

Intussen spreekt in mei 2009 de Amsterdamse raadscommissie Ruimtelijke Ordening en Waterbeheer (ROW) zich uit tegen het nieuwe fietspad en vóór het handhaven van het wandelprimaat in de AWD. Amsterdam zal dus waarschijnlijk niet meewerken aan het plan. Vervolgstap is dat alle betrokkenen in de klankbordgroep mogen meedenken over een alternatief tracé. Meerdere tracés worden onderzocht en beoordeeld op verschillende criteria. Natuurlijk hebben alle varianten voor- en nadelen. Intussen verzamelt het comité 'De wandelaar heeft geen fiets nodig' vanaf april 2009 bij de ingangen van de AWD maar liefst 14.406 handtekeningen van bezoekers die tegen fietsen in de AWD

zijn. In november 2009 organiseren Natuurbelang en Duinbehoud een grote actiewandeling. Honderden mensen lopen mee uit protest tegen het voorgenoemde fietspad.

Uiteindelijk blijkt de 'buitenrandvariant' het tracé dat voor alle betrokkenen min of meer acceptabel is; dit wordt het voorkeustracé. Voor de VWGZKL en andere natuurclubs is dit een hele lastige keuze, want ook bij deze variant gaat duingebied verloren, maar dan tenminste langs het hek van de AWD en niet er doorheen, zodat de AWD wandelgebied kan blijven. Op deze manier werken de natuurclubs wel mee aan de realisatie van de natuurbrug. Door de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen

gen in maart 2010 is in de Amsterdamse politiek inmiddels geen meerderheid meer voor 'niet fietsen in de AWD' en in september 2010 gaat de Amsterdamse politiek akkoord met dit tracé 'langs de rand'. De klankbordgroep krijgt de toezegging bij het verdere verloop betrokken te blijven. De provincie gaat vervolgens in 2011 het voorkeustracé op haalbaarheid onderzoeken.

Terug bij af

En wat blijkt? Langs de rand van de AWD komen behoorlijk veel Nauwe Korfslakken voor, een zwaar beschermd slakje dat leeft in strooisel van duindoorns en populieren. Het tracé wordt daardoor onvergunbaar en dus onhaalbaar. Het hele proces lijkt weer terug bij af, maar de provincie meldt in 2012 in de pers doodleuk dat de dienstwegvariant (waar het in 2009 allemaal mee begonnen was) de enig overgebleven variant is. Onvolledige rapporten van ingenieursbureau Arcadis moeten dit onderstrepen. De wandel- en natuurorganisaties voelen zich compleet buitenspel gezet en proberen opnieuw de raadscommissie in Amsterdam ervan te overtuigen dat aan dit tracé meewerken géén goed idee is. Juridische stappen worden overwogen.

Juridisch kansrijk?

Het is inmiddels 2013 en de aanleg van het recroduct over de Zandvoortselaan is in volle gang. Eind december 2013 wordt de natuurbrug opgeleverd en vrijwel tegelijkertijd start de provincie een nieuwe procedure voor de aanleg van het fietspad door de AWD. De werkgroep dient in nauwe samenwerking met Stichting Natuurbelang een zienswijze in. In 2014 besluit de VWG-ZKL geen verdere juridische stappen te zetten tegen het voorgenomen fietspad; natuurbeschermer Chris Brunner acht de kans om het pad juridisch tegen te

houden klein. Stichting Natuurbelang gaat hier wel mee door. Vervolgens blijkt in mei 2014 dat er een belangrijke uitspraak is gedaan door het Europese Hof in een andere zaak op gebied van de Natuurbeschermingswet; dit is belangrijke en hoopvolle jurisprudentie voor de AWD. De Waterleidingduinen zijn een beschermd Natura 2000-gebied. Europese regelgeving en de Nederlandse wet zeggen dat een aantasting daarvan niet is toegestaan, tenzij er sprake is van een groot maatschappelijk belang. De aanleg van een fietspad door Natura-2000-gebied zal leiden tot verlies aan beschermd habitat (grijs duin bij de Stokmansberg en duinbos achter ingang Oase). De provincie zal dus moeten aantonen dat dit allemaal wel meevalt of dat de bereikbaarheid van de kust voor fietsers vanuit de Haarlemmermeer inderdaad dat groot maatschappelijk belang is, die dit nodig zou maken. Let wel, een alternatieve route buiten de duinen om is beschikbaar, maar deze is door de provincie steeds afgewezen. De provincie probeert de discussie te omzeilen door te stellen dat de natuur in de AWD er met mitigerende maatregelen alleen maar beter op wordt. Maar volgens ons mag je zo niet redeneren. De provincie en Waternet als beheerder hebben de verplichting de natuur optimaal te beheren en dit soort verbetermaatregelen ook zonder fietspad uit te voeren.

Aangepast tracé

Alle reden dus voor de Stichting Natuurbelang om in juli 2014 met hulp van een advocaat opnieuw een kritische zienswijze in te dienen. En wat gebeurt dan? De provincie trekt de aanvraag voor het tracé in. Zou de provincie haar plannen dan toch staken? Nee, in januari 2015 wordt een nieuwe omgevingsvergunning aangevraagd, dit keer voor een aangepast tracé dat minder grijs

duin aantast. In plaats van direct over de Stokmansberg gaat het tracé nu met een lange ‘slinger’ naar het westen parallel aan de Zandvoortselaan door vergrast duingrasland en dan door het dennenbos richting dienstweg. Arcadis schrijft er een passende beoordeling voor en de provincie laat extra vegetatieonderzoek doen. De provincie hoopt op deze manier de vergunning te kunnen verkrijgen. In de zomer van 2015 geven Gedeputeerde Staten Noord-Holland en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een verklaring van geen bedenkingen af, in het kader van de Natuurbeschermingswet respectievelijk de Flora- en Faunawet. In september 2015 verleent de gemeente Zandvoort (op wiens grondgebied het tracé ligt) vervolgens aan de provincie de omgevingsvergunning, waarmee de aanleg in principe van start kan gaan.

Ook laat de provincie meteen alvast schermen plaatsen langs het toekomstig tracé. Hierdoor worden Zandhagedissen van het tracé geweerd, zodat de aanleg straks vlot kan verlopen zonder hagedissen te verstoren. De Zandhagedis is een zwaar beschermde diersoort (onder meer volgens Europese Habitatrichtlijn bijlage IV en volgens Flora- en Faunawet). Stichting Natuurbelang tekent officieel bezwaar aan tegen de verleende vergunning en vraagt ook om een voorlopige voorziening, zodat de provincie niet alvast met de aanleg kan starten. Heel 2016 gebeurt er in het veld dus niets en blijven de schermen staan (na bijna 1,5 jaar worden ze in februari 2017 verwijderd).

Bodemprocedure

In de zomer van 2016 laat Stichting Natuurbelang aanvullend onderzoek doen

Een **ZANDHAGEDIS** in zijn natuurlijke omgeving. Foto: P. Verdegaal

HET GEBIED waar het fietspad had moeten komen. Foto: Harry Hobo

in de AWD aan vegetatie (duinhabitats) en zandhagedissen. In september 2016 (de bouw van de volgende natuurbrug over de Zeeweg gaat dan juist van start) dient de bodemprocedure van Natuurbelang versus de gemeente Zandvoort (die de omgevingsvergunning immers verleend heeft). Tijdens de zitting worden beide partijen (en hun vertegenwoordigers en deskundigen) uitgebreid en diepgaand gehoord. Het is duidelijk dat de rechtbank deze zaak zeer serieus neemt. Volgens de gemeente en de provincie is er geen significant verlies van duinhabitat, valt het met de Zandhagedissen allemaal wel mee, en zijn ze door alle vertraging ook nog eens de EFRO-subsidie misgelopen (o krokodillentraan, dit was allang geen argument meer, het reproductief inclusief wandel-, ruiters- en fietspad eroverheen was immers al aangelegd). Belangrijkste juridische argumenten van Natuurbelang

tégen het fietspad zijn: geen groot maatschappelijk belang, verloren gaan van beschermd habitat grijs duin en duinbos en in gevaar brengen van de gunstige staat van instandhouding van de Zandhagedis (door de aanleg van het fietspad en vanwege kans op doodrijden als het pad er eenmaal ligt).

Op 5 december 2016 volgt de uitspraak van de meervoudige kamer van de Rechtbank Noord-Holland: Natuurbelang wordt in het gelijk gesteld! De rechtbank acht het recreatieve fietspad niet van groot openbaar belang (en dus wordt geen ontheffing verleend voor het verstoren en doden van Zandhagedissen), en heeft gereede twijfel of door de aanleg de natuurlijke kenmerken van het natuurgebied niet zullen worden aangetast (Natuurbeschermingswet). Een zucht van verlichting en een mooi Sinterklaascadeau voor iedereen die

de AWD een warm hart toedraagt. Na jarenlange strijd is er nu eindelijk duidelijkheid. De rechtbank is met deze uitspraak duidelijk: ook overheden dienen zich aan landelijke en Europese natuurbeschermingswetten te houden.

Tot slot

Is alle dreiging van een fietspad door de AWD nu eindelijk voorbij? Ja en nee. Ja, want het fietspad over de Stokmansberg gaat definitief niet meer door (de provincie is niet tegen de uitspraak in beroep gegaan). Maar anderzijds, nog steeds is een fietspad door de AWD in de toekomst niet onmogelijk. De gemeente Zandvoort wil niets liever dan meer fietspaden op haar grondgebied. En de provincie zal dit ook zeker niet ontmoedigen. Onduidelijk is de toekomstige rol van Waternet in dit alles. Want hoewel in de door de Amsterdamse gemeenteraad vastgestelde langjarige beheervisie voor de AWD 2011-2022 onomwonden staat dat in de gehele AWD een wandelprimaat geldt, heeft Waternet de afgelopen jaren laten zien dat soms wel erg ruim op te vatten. En hoe wordt omgegaan met de drinkwaterbelangen? Of nemen zelfs in de AWD recreatieve belangen de overhand? Maar de vraag is of de Amsterdamse politiek hier in mee wil gaan. Uiteindelijk wordt daar bepaald wat er in de AWD gebeurt. In maart 2018 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen.

■ Antje Ehrenburg

Met dank aan allen die zich hebben ingezet voor het behoud van de natuur in de AWD

Literatuur

- Bestuur VWGZKL (2009). Unieke karakter van Waterleidingduinen ernstig bedreigd; provincie wil fietspad aanleggen. In: Fitis 45 (1) 2009
- Brunner, Chris. Natuurbeschermingsnieuws: bijdragen in diverse nummers van Fitis 2011, 2012, 2014, 2015
- Haarlems Dagblad: diverse publicaties van Margot Klompmaker www.haarlemsdagblad.nl
- Holland, Peter, van (2010). Natuurbrug 'De Zandpoort' en het fietspad door de AWD. In: Fitis 46 (3) 2010
- Holland, Peter, van (2012). Fietspad Waterleidingduinen dreigt er nu toch te komen. Natuurbeschermingsnieuws extra. In: Fitis 48 (2) 2012
- Nationaal Park Zuid-Kennemerland: <http://www.np-zuidkennemerland.nl/2093/beheer-van-bijzondere-natuur/natuurbruggen>
- Natuurbrug Zandpoort: <https://www.natuurbrugzandpoort.nl/>
- Provincie Noord-Holland: projectpagina fietspad Oase-Zandvoortselaan op www.noord-holland.nl is niet meer online. Wel: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2016/December_2016/Fietspad_Oase_Zandvoortselaan_voorlopig_van_de_baan
- Stichting Natuurbelang AWD/Natuurbelang Nederland: <http://www.natuurbelangnederland.nl/>
- Vader, Hans (2009). Raadscommissie Amsterdam wil geen fietspad door AWD. In: Fitis 45 (2) 2009
- Vader, Hans (2010). Discussiebijdrage. In: Fitis 46 (4) 2010
- Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland: <http://www.vwgzkl.nl/over-de-vogelwerkgroep/bescherming/fietspad-door-amsterdamse-waterleidingduinen/>